

100 LET
GASILSKEGA DRUŠTVA
Lovrenc na Pohorju

1877 - 1977

Lovrenc na Pohorju, 1977

Izdalo: Gasilsko društvo Lovrenc na Pohorju

Tisk: Dravska tiskarna Maribor — avgust 1977

OB STOLETNICI

Letos praznuje naše gasilsko društvo svoj stoletni jubilej.

Zato izdajamo to brošuro, s katero vas želimo bežno popeljati skozi minula desetletja in vas seznaniti, kako je potekalo in se razvijalo naše delo v tej človekoljubni organizaciji vse do danes.

Ko prebiramo porumenele liste naše kronike, zasledimo ob ustanovitvi lovrenškega gasilskega društva zapisan poziv: »Bližnjemu v pomoč«. To je pozdrav in izročilo naših prednikov, ustanoviteljev gasilske organizacije leta 1877.

To izročilo tudi še danes spremlja naše člane gasilce pri opravljanju humanega poslanstva, pri varovanju in reševanju osebnega in družbenega premoženja. Gasilska organizacija se je

pri svojem delu srečevala z različnimi težavami. Med drugo svetovno vojno je lovrenški gasilski dom postal žrtev pustošenja, do tal je bil uničen s celotnim inventarjem vred. Gasilci, ki so se po vojni zbrali ob njegovih ruševinah, niso obupali, zavihali so rokave in s pomočjo podpornih članov in vseh občanov, ki so pomagali s prispevki, začeli graditi novega, večjega in še lepšega. V zadnjih letih smo se tudi tehnično tako izpopolnili, da lahko danes uspešno posredujemo povsod tam, kjer je potrebno.

Vse to je plod požrtvovalnega dela naših gasilcev in vas, dragih občanov, ki ste nam vedno stali ob strani in nas stalno podpirate. Ob tem visokem jubileju uspešnega dela se za sodelovanje vsem najlepše zahvaljujemo in želimo, da bi nas tudi v prihodnje združevali tako tovariški odnosi. Gasilci pa obljubljam, da bomo z našim humanim delom nadaljevali in se izpopolnjevali, kar bo gotovo v korist nam vsem in vsej naši družbi.

Naš jubilej poteka v znamenju velikih obletnic, 85. rojstnega dne tovariša Tita, 40-letnice njegovega prihoda v vodstvo jugoslovanske komunistične partije in 40-letnice ustanovnega kongresa Komunistične partije Slovenije. Ti dogodki nas venomer spominjajo in spodbujajo, kajti vse, kar smo dosegli v razvoju naše družbe, smo dosegli pod vodstvom partije in tovariša Tita.

Gasilci smo ponosni, da smo v graditvi socialistične samoupravne družbe prispevali svoj delež. In trudili se bomo, da bomo vselej v službi naših občanov in naše družbe.

V službi ljudstva — na pomoč!

Mirko Torej
predsednik

OB VAŠEM VISOKEM JUBILEJU

V letu svečanih jubilejev: 40-letnice prihoda tov. Tita na čelo KPJ, 40-letnice ustanovitve KPS in 85. rojstnega dne našega voditelja, predsednika tov. Tita, se tudi vaš jubilej — 100 let gasilskega društva Lovrenc na Pohorju vključuje v to slavje.

100 let težko prehojene poti, polne dogodkov in borb za obstoj narodov. Zgodovina, ki je s krvjo pisana za lepšo bodočnost nas in naše generacije.

Vaše društvo je tretje društvo, ki praznuje svoj stoti jubilej v naši zvezi. Tradicija naše lepe humane organizacije je tako močna, da je ni mogoče izkoreniniti.

Generacija za generacijo, rod za rod se vključuje v gasilsko organizacijo. S ponosom zremo v bodočnost, kajti v enotnosti, discipliniranosti je zagotovilo za še lepši razvoj gasilske organizacije.

Želim, da prenašate tradicije NOB, kakor tudi tradicije gasilske organizacije na mlajšo generacijo in s tem krepite vlogo gasilstva.

V drugem stoletju pa vam želim, da bi to tradicijo nadaljevali z čim večjim elanom, jačali požarno varnost ter imeli kar največ uspeha na polju gasilske preventive.

Predsednik
Občinske gasilske zveze Maribor
Golob Ferdo

LOVRENC V ZGODOVINI

Naš kraj se je razvijal skozi stoletja na temeljih starih naselij. Lovrenška kotlina je bila naseljena že v kameni dobi, na kar spominjajo najdbe kamnitih sekir iz tega obdobja. Podobno, kot sosednje Ruše, kjer so arheologi odkrili več sto ilirskih grobov, so tudi dolino ob Radoljni naseljevali Iliri. V okviru karantanske države je Lovrenc, ki je nosil tedaj ime Radmilje, spadal v staro koroško slovensko državno skupnost. V tem času je bilo seveda naselje še majhno, bivališča slovenskih staroselcev pa raztresena med Činžatom, Kumenom, Rdečim bregom in Recenjacom.

V času podjarmljanja Slovencev, izgube karantanske države in pokristjanjevanja so tudi nad lovrenško kotlino zavladovali bavarski fevdalci. Spadala je pod oblast koroških grofov in vojvod Sponhaimov, ki so tukaj odpravili prvotno cerkveno oblast pražupnije v Hočah, ki je spadala pod patriarhat v Ogleju. S posebno listino so leta 1091 izročili Lovrenc in okoliške kraje benediktinskemu samostanu v Št. Pavlu v Labudski dolini. Benediktinci, ki so nato prevzeli falso graščinsko posest, Ruše, Selnico in Lovrenc, so vladali kot fevdalni gospodje vse do jožefinskih reform, ko je ta samostanski red izgubil pravico do posesti, ki je prišla v roke avstrijske države.

Nekdaj svobodni slovenski predniki so s pokristjanjevanjem izgubili svoja prvotna imena, benediktinci pa so naseljevali na kmetije tudi podložne kmete — tlačane iz okolice Št. Pavla na Koroškem. Na staro slovensko naselitev pa še danes spominjajo imena rek in planinskih vrhov, ki so vsa slovanskega izvora: Radoljna, Plešič, Slepnicca, Planinka, Vrelenk, Drtičnik itd.

V srednjem veku, ko so bili kmetje podložniki benediktinskega samostana, njihove glavne fevdalne postojanke na Fali in lovrenškega župnišča, ki je bilo tudi letna rezidenca šentpavelskih opatov, se je naselje počasi razvijalo. Prevladovalo je kmetijstvo z živinorejo, saj so vzrejali mnogo ovac. Vmes pa se je pojavljala tudi domača obrt in na izročilu starega noriškega železarstva tudi plavžarstvo in kovaštvo, na katerega še danes spominjajo ostanki plavža pri Slepnici pod Rdečim bregom in pa lovrenška tovarna kos in srpov.

S propadom benediktinske fevdalne posesti se je v lovrenški kotlini razmahnilo tudi glažutarstvo, saj je obratovala v začetku 19. stoletja ob Radoljni ena največjih pohorskih glažut. Vzpored-

no z razvojem glažut in trgovine ter graditve novih mest se je razvijalo tudi oglarstvo, žagarstvo in splavarstvo. V Lovrencu je bil v tem času sedež splavarskega ceha za Dravsko dolino; na ta čas pa spominja tudi Miklavžev spomenik v zgornjem trgu, v katerega so nekoč splavarji metali zahvalni drobiž za srečno opravljena potovanja s splavi po Dravi in Donavi. V času industrializacije se je v Lovrenc preselilo nekaj desetih furlanskih in čeških rokodelcev, steklarskih mojstrov, oglarjev in drvarjev ter kopačev kremenčeve rude. Na to priseljevanje še danes spominjajo mnogi priimki furlanskega in češkega izvora.

Med vrednejšimi kulturnimi spomeniki naj omenimo zlasti cerkev v Puščavi, ki je kulturno zgodovinsko zaščitena, falso graščino, Miklavžev spomenik v zgornjem trgu ter nekatere izredno stare lesene kmetije, ki so se ohranile iz 14. in 15. stoletja. Med njimi je zlasti zanimiva Ladejenkova na Puši. Na nekdanje žagarstvo in mlinarstvo spominjajo tu in tam le še kamniti temelji in ostanki polomljenih vodnih koles in vodnih žlebov. V času fevdalne posesti benediktincev je bilo pozidanih šest cerkva in večje število kapel, kar je posebnost lovrenške kotline, ki še danes spominja na velike dajatve in tlačansko delo lovrenških podložnikov.

Lovrenc se omenja kot trg v listinah iz 13. stoletja. Medtem ko so bili v okoliških naseljih izvoljeni falski graščini podložni župani, so v lovrenškem trgu vsako leto izvolili sodnika (rihterja). O tej izvolitvi je v lovrenški kroniki podroben opis tega običaja, ki spominja na stara ustoličenja slovenskih vojvod, starost in županov v karantanski državi. Seveda so bili izvoljeni župani in sodniki podložni benediktinskemu fevdu na Fali in župnišču v Lovrencu.

POŽARNA VARNOST IN LJUDSKA SAMOPOMOČ

Poleg številnih bolezni, zlasti kuge, ki je v 14. stoletju in leta 1680 pobrala skoraj polovico vseh prebivalcev v lovrenški kotlini, so se ljudje skozi stoletja ubadali tudi z naravnimi nesrečami in požari. Lesene kmečke hiše so bile pogosto plen strele in nespretnega ravnanja z ognjem na odprtih ognjiščih, dimnicah. Pogosto so se požari pojavljali tudi v gozdovih.

Proti požarom so se zavarovali tlačanski kmetje z različnimi sredstvi. Korita za napajanje živine pri kmetijah so bila tudi

rezervoarji za primer požara. Gasili pa so seveda z lesenimi vedri ali z mehovi, vrečami iz živalskih kož. Skoraj vsaka kmetija je imela ob sebi planinski potoček, ki je služil za pridobivanje pitne vode, v primeru požarov pa so iz njega nosili vodo. Izkušnje s požari so seveda pripeljale do tega, da so si ljudje ob kmetijah omislili tudi ribnike, v katerih je bilo več vode. Kaže, da so nekatere kmetije za primer požara imele tudi lesene žlebove, po katerih so lahko vodo speljali na ogenj. Takšen ribnik nad kmetijo lahko še danes najdemo na zgornjem Grubelskem travniku na Kumnu, pri Pergauerju in marsikje drugje. Tudi lovrenško župnišče, ki je bilo obdano s stolpi in obzidjem, je imelo pri temeljih vodni kanal, ki je služil tako za obrambo pred turškimi napadi, kot tudi za gašenje v primeru požara.

Sredstva proti požarom so bila seveda zelo primitivna in malo učinkovita. Stari ljudje so se pri tem zanašali tudi na staro verovanje, podedovano še iz časov totemizma, da bi se zavarovali pred zlemi duhovi, ki so povzročali strelo in ogenj. Z raznimi uročnimi znamenji so se branili pred temi nesrečami. Z dimom kresilnih gob so odganjali od hiše zle duhove, zlasti žareče škopjenke, za katere so mislili, da so glavni povzročitelji ognja, ker imajo goreč rep. Ker živali, še posebno ptice, zelo zgodaj instiktivno začutijo naravno nesrečo, so se ljudje ravnali tudi po njihovem obnašanju. Med domačimi živalmi je bil zlasti petelin ptica, ki se že pred svitom oglašala s kikirikanjem; in ker je zgodaj buden, lahko s svojim glasom opozori tudi na nesrečo. Zato so tudi tlačanski kmetje simbol te zgodaj budne ptice postavljali kot znamenje na strehe svojih kmečkih hiš, da bi jih opominjala na budnost in varnost pred požarom. Verjeli so tudi, da se hiše s petelinom na vrhu strehe ne dotakne strela. V novejšem času so ta totemska znamenja s kmečkih streh izginila, včasih pa so pomenila prastaro ljudsko verovanje.

Poleg vraževerja in prastarega ljudskega verovanja v zle duhove, so seveda ljudje tudi s praktičnimi izkušnjami našli sredstva za obrambo pred naravnimi nesrečami. Poleg korit in ribnikov pri hišah, so se proti požaru, ki so ga povzročale strele, varovali tako, da so posadili hitro rastoča in visoka drevesa, ki so služila za naravne strelovode. Zato je pri večini kmetij raslo precej visokih lip, hrastov ali topolov.

Razumljivo je, da so si ljudje v prejšnjih stoletjih v primeru naravnih nesreč, povodnji in požarov med seboj pomagali in si v soseski priskočili na pomoč. Seveda pa oblike te pomoči

niso bile trajno organizirane, zato tudi nihče ni posebej skrbel za organizirano obrambo. V Lovrencu so sicer bili zadolženi za varnost pred požarom tudi trški sodniki, ki so za to posebej zadolžili nočne čuvaje. Nočni čuvaji so imeli nalogo, da pregledajo naselje in opozorijo, če kje ne bi pogasili ognja zlasti na odprtih ognjiščih ali na poljih, kjer so sežigali plevel in dračje. Kljub tem ukrepom je večkrat prihajalo do posameznih požarov, o čemer pa seveda ni podrobnih poročil. V lovrenški kroniki pa sta vendarle zapisana dva večja požara, do katerih je prišlo 9. maja 1720 in leta 1821. Takrat je zaradi vetrovnega vremena požar obakrat uničil ves spodnji in zgornji trg, skratka vse takratne lesene hiše. Očitno je zadnja nesreča vplivala, da so bili tržani poslej bolj budni in da so bolj pazili na požarno varnost. Vendar pa je moralo preteči še nekaj desetletij, da so se po vzgledu drugih krajev odločili za organizirano protipožarno obrambo.

USTANOVITEV PRVEGA GASILSKEGA DRUŠTVA

Čeprav so imeli naši predniki obilo težav in bridkih izkušenj z naravnimi nesrečami in požari, se je ideja o ustanovitvi trajne organizacije pojavila šele proti koncu prejšnjega stoletja. Vendar, kot bomo videli, je prvo gasilsko društvo na prostovoljni podlagi v našem kraju, bilo vendarle med prvimi, saj v takratnem času mnogo drugih krajev in mest ni poznalo prostovoljnih gasilcev. Organizirano gasilstvo se je moglo pojaviti le v strnjениh naseljih. V srednjem veku je pač vsaka kmetija ali kmečka soseska sama skrbela za obrambo pred požari in drugimi elementarnimi nesrečami. Graščaki in samostani niso za podložnega kmeta — tlačana organizirali nobene take pomoči, prepuščen je bil sam sebi, svoji iznajdljivosti in pomoči svojih sosedov. V graščinah in samostanih ter v takratnih manjših mestecih so protipožarno obrambo opravljali graščinski stražarji in mestne straže. V Lovrencu, ki je bil kmečko naselje, je v ožjem trgu, kjer so bile hiše bolj na kupu, opravljal opazovalno službo nočni čuvaj. Čuvaj je torej predvsem skrbel, da do požara ne bi prišlo, ni pa seveda mogel sam gasiti, kadar je ogenj izbruhnil.

Zadnji veliki požar leta 1821, ko je tako rekoč pogorel ves trg, je opozoril, da neorganizirana obramba ne more roditi uspeha. Zaradi razcveta steklarske industrije, kovaštva in lesne trgo-

vine so starejši in na novo priseljeni tržani na novo pozidali hiše. Zdaj so bile resnično zidane, ker so bile poprej samo lesene. Navadno so hlevi predstavljali večje premoženje od hiš, ker so bil večji. Živinoreja je namreč tedaj še zmerom bila pomemben dohodek, ki se ga niso odrekli tudi tisti, ki so sicer kupčevali z lesom ali pa delali kot steklarski mojstri v glažuti. Lovrenški trg je po pozidavah v letih 1825 do 1870 dobil nekajkrat večjo vrednot kot v prejšnjih časih, ko so bile hiše in hlevi grajeni iz lesa. Na podoben način so tudi mnogi kmetje ki so bili odvezani tlake, na račun prodaje lesa glažutam in lesnim trgovcem začeli graditi »zidane« hiše. Strah za zidano hišo je bil seveda večji, kot nekoč za leseno, iz brun stesano kočo. Lovrenc, ki je po marčni revoluciji 1848 in pozneje po državnih reformah dobil svojo občino, je v tem času doživljal hiter gospodarski razvoj. Za protipožarno obrambo in obrambo pred elementarnimi nesrečami je skrbel občinski svet. Med prvimi župani v Lovrencu je bil Franc Tapeiner, ki je imel sredi trga svojo hišo, sicer pa je bil solastnik lovrenške glažute. Ko je pozneje glažuto prodal in se odselil v Maribor, je postal tudi mestni župan.

Že v takratnem občinskem svetu so poleg raznih vprašanj, med drugim o ureditvi trške ceste in občinskih poti, razpravljali tudi o protipožarni varnosti. Zanj so zadolžili člana občinskega sveta in izdali tudi javni razglas, da so dolžni v primeru požara sodelovati vsi delazmožni prebivalci obojega spola. Občina je tudi kupila in pripravila ustrezno gasilsko orodje, ki je bilo seveda za današnje predstave zelo borno in nepopolno. Premogli so: 25 veder, 2 velika čebra, 1 voz na štiri kolesa za prevažanje lestev, 2 težki lestvi in 4 kavlje za razdiranje gorečega tramovja. Vse to orodje so shranili v orodjarni, ki je nosila napis: »Feuerwehr — Requisitionen Depot« občine Lovrenc ob koroški železnici. Pozneje so dokupili še leseno ročno črpalko in nekaj metrov cevi.

Pri požarih so uporabljali vodo iz studencev in potokov. Način gašenja požarov je bil seveda zaradi pomanjkanja vode in prave opreme ter neizurjenosti ljudi, ki so sodelovali, zelo neorganiziran in neučinkovit.

Sčasoma so se lovrenški občinski možje začeli ogledovati naokrog po svetu, kjer je gasilstvo začelo napredovati, še zlasti ko so v mestih razvili bolj ustrezno gasilsko orodje in opremo. Na seji občinskega sveta, ki je bila 8. januarja 1877, so razpravljali o nabavi boljšega orodja. Za takratne razmere je bila sodobna gasilska oprema precej draga, občina pa ni imela dovolj de-

narja v svoji blagajni. Zaradi številnih davkov in raznih dajatev se občinski svet ni odločil za novi davek, s katerim bi ustanovil in okreпил svoj gasilski sklad, pač pa so občinski možje razmišljali, kako bi vso zadevo preložili na prostovoljno podlago. To pa je pomenilo, da bi bilo potrebno priklicati v življenje posebno društvo, ki bi prevzelo skrb za protipožarno varnost, nabavo orodja in opreme. Občinski svet je izvolil štiričlanski iniciativni odbor, ki naj bi zbral 30 članov na prostovoljni podlagi, da bi se zbrali in ustanovili gasilsko društvo. Med člani iniciativnega odbora so bili takratni tržani: Rudolf Milemoth, Jožef Miholič, Jožef Heinschko in Samuel Hladky. Vsi štirje so se takoj lotili dela, šli so od hiše do hiše in zbirali prostovoljce, predvsem iz vrst tržanov, ki so bili v strnjem naselju zainteresirani za organizirano protipožarno obrambo.

Dober mesec po imenovanju iniciativnega odbora, natanko 25. februarja 1877, je bil sklican ustanovni občni zbor. Poleg vseh, ki so podpisali pristopne izjave, so na občni zbor povabili tudi lastnike trških hiš in posestnike ter okoliške kmete. Udeležba je bila polnoštevilna. Na občnem zboru so sprejeli pravila novega društva, ki je dobilo naziv: Prostovoljno gasilsko društvo (v nemškem jeziku: Freiwillige Feuerwehr St. Lorenzen a. d. Kärtnerbahn).

Za prvega predsednika so izvolili takratnega župana, lastnika lovrenških mlinov ter posestnika Rudolfa Milemotha. Že takrat so se udeleženci občnega zbora zavezali, da bodo novo ustanovljeno društvo moralno in gmotno podpirali. Društvo je iz takratnega občinskega depoja (skladišča) prevzelo vso gasilsko orodje in opremo. Dobili so tudi nekaj denarja, ki je preostal po razpustitvi nekdanjega strelskega društva, in sicer natanko 92 goldinarjev. S temi skromnimi sredstvi se je gasilsko društvo lotilo organiziranega dela med svojim članstvom in krajani. Najboljše zagotovilo, da bo lahko napredovalo, so dajali njegovi člani, ki so se že na občnem zboru odločili za posodobitev gasilskega orodja in opreme ter za ureditev prepotrebni požarnovarnostnih objektov.

SKROMNI ZAČETKI IN RAZVOJ DRUŠTVA

Med prvimi nalogami odbora gasilskega društva se je pojavila potreba po zadostnih količinah vode. Že takrat so nekateri sprožili misel o graditvi vodovoda, vendar pa je bilo sredstev premalo, tehnična oprema in izvedba pa bi stali veliko denarja. Društvo se je kmalu povezalo z občino in župniščem, od katerega je dobilo zemljišče za ureditev ribnika pod glavno cerkvijo. S sredstvi občine so tako uredili glavni ribnik, od njega pa speljali kanal za današnjim trgom, kjer so uredili manjše ribnike, oziroma zbiralne bazene, ki so se napajali iz glavnega ribnika. Od teh bazenov je do danes še najboljšo ohranjen ribnik pod Sadovnikovo kmetijo.

Vzporedno z graditvijo ribnika in bazenov se je društvo lotevalo izpopolnjevanja bornega inventarja. Leta 1881 si je nabavilo prvo, za takratne čase primerno ročno brizgalno — snemalko za ceno 605 goldinarjev, ki jo je dobavilo podjetje Samasi iz Ljubljane. Brizgalna je bila nameščena na vozu s sedeži za moštvo ter z vso konjsko vprežno opremo. Kupili so tudi 500 metrov tlačnih cevi, tako da so bile brizgalna in cevi primerne za gašenje v trgu, kjer so bili v neposredni bližini vodni zbiralniki. Drugod pa bi bilo seveda treba poiskati vodo iz potokov in studencev. S to opremo je bilo društvo že mnogo bolj sodobno opremljeno in sposobno posredovati v primeru požara. Gasilci so se ob novi opremi začeli tudi uriti, da bi lahko kar najbolj hitro prihiteli na pomoč.

Zaradi takšne opreme je društvo zaslovelo v širši okolici, število prostovoljcev pa se je množilo. Za vstop v gasilsko društvo je moral kandidat izpolnjevati ustrezne pogoje. Med drugim so pravila določala, da je moral odslužiti vojaški rok, imeti stalen poklic in stanovanje v kraju ter biti moralno neoporečen in ne kaznovan. S takimi določbami pravilnika so utrjevali ugled društva, mnogo lažje pa so tudi vzdrževali ustrezno disciplino. Narodnostna pripadnost ni bila pogoj za sprejem v društvo, čeprav moramo omeniti, da je večina članstva bila slovenska. Med odborniki pa je bilo tudi nekaj Furlanov, Čehov in Nemcev. Tako je v odboru bil predsednik Milemoth po rodu Furlan, Hladky pa Žid češkega porekla.

Z ureditvijo ribnika in bazenov ter nakupom voza in brizgalne ter drugega manjšega orodja je lovrenško gasilsko društvo že po treh letih delovanja prišlo do trdnih pogojev za svoje delo. Člani društva in krajani so s prostovoljnimi prispevki po-

magali, da je lovrenško društvo glede opreme hodilo vŕtric s časom. Leta 1883 je bil izvoljen za predsednika društva prejšnji tajnik Mihael Moge, ki je bil nadučitelj in je opravljal vrsto let tudi funkcijo poveljnika gasilskih enot mariborskega okraja. S svojimi organizacijskimi sposobnostmi je mnogo prispeval k nadaljnemu razvoju gasilskega društva v kraju. Nabiralne akcije za gasilsko orodje in opremo so izvajali tudi zunaj meja ožjega gasilskega okoliša, znali pa so pridobiti 100 goldinarjev celo iz cesarske blagajne na Dunaju. Tako si je društvo na račun zbiralnih akcij kaj kmalu nabavilo: 1 stikalno in 4 kljukaste lestve iz Prage, 800 m tlačnih cevi, 35 delovnih in prav toliko paradnih oblek za gasilce, 8 plezalnih pasov s sekiricami, 30 navadnih gasilskih pasov in 35 gasilskih čelad. Večino opreme, za katero so odšteli 2126 goldinarjev, so dobili iz Olumuca na Češkem.

Tako opremljeni so lovrenški gasilci predstavljali najbolj ubrano gasilsko enoto; še posebno pozornost pa so vzbujali, kadar so se zbrali v paradnih uniformah. Zaradi tega je bila disciplina odlična, udeležba pri vajah pa takorekoč brez izostankov. Tako so že v prvem desetletju obstoja prostovoljnega gasilskega društva zaorali globoko brazdo v nekoč neobdelano leđino. Gasilstvo je dobilo svoj ugled, svoje podporne člane in občudovalce v kraju in širši okolici. Izkazalo pa se je tudi ob vseh priložnostih, ko je bilo potrebno pomagati ljudem v stiski.

Vsa tri prva desetletja je društvo hodilo vŕtric z razvojem gasilstva po svetu. Leta 1905 so naročili in kupili za 1005 goldinarjev novo ročno brizgalno od firme Kernreuter iz Linza. Zdaj so imeli že več kot 1000 metrov tlačnih cevi, tako da so lahko posredovali v vseh kritičnih primerih. Na pomoč sosednjih gasilskih društev v tistem času še ni bilo mogoče računati, ker jih bodisi še ni bilo, ali pa so imela preborno gasilsko opremo in orodje. Lovrenško gasilsko društvo je bilo vse do začetka prve svetovne vojne med najboljše opremljenimi daleč naokoli.

VOJNA OBUBOŽA GASILSKO DRUŠTVO

Lovrenško prostovoljno gasilsko društvo seveda ni živelo povsem idiličnega življenja. Nanj so pritiskali germanizatorski vplivi, ki so jih izvajale tudi take ustanove, kot so bile Schulverein in Südmarka, pa tudi nekateri domači nemškutarji. Čeprav je bila med člani večina Slovencev, so se v odboru vendarle

znašli tudi taki, ki niso bili naklonjeni slovenstvu ali pa so se zaradi svoje mlačnosti vpregli v voz ponemčevanja. Uradni jezik je bil namreč takrat nemški in tudi predsednik društva, nadučitelj Mihael Moge je vse zapisnike, tako imenovane »protokole« gasilskega društva pisal v nemščini. Toda znotraj gasilskega društva so delovali tudi taki zavedni Slovenci, ki so bili člani slovenske čitalnice. Med njimi so bili Jurčič, Pisnik, Skačej, Stapajnik, Pušnjak, Šketa, Arih, Pernat in drugi. Potrebno je namreč spomniti, da so prvi slovenski čitalničarji že takrat razširjali slovenske knjige, prirejali igre in nastope pevskega zbora, deklamacije in družabne večere. Večina teh prireditvev je bila pri takratnem mlinarju in pekarnarju Pernatu. Prireditve so pripravljali na skednju ali pa na prostem. Letnica 1877, ki označuje ustanovitev gasilskega društva, je zapisana tudi na kamnite podboje vrat Pernatove hiše, kjer je bila ustanovljena prva slovenska čitalnica v kraju.

Zato je stoletnica gasilskega društva v Lovrencu tesno povezana z rojstvom slovenske čitalnice. Voditelji slovenske čitalnice so namreč bili tudi aktivni člani gasilskega društva. Zaradi tega se ponemčevalni vpliv ni mogel tako razmahniti, saj so se mu zavedni slovenski gasilci postavili po robu. Ker so predstavljali večino, društvo tudi nikoli ni prišlo pod nemški vpliv, čeprav so si tako avstroogrška oblast kot nemške organizacije močno prizadevale, da bi mu v celoti vtisnili pečat nemškega društva. Nosilo je samo uradno vsiljeno nemško ime, štelo majhno peščico nemškutarjev in narodnih mlačnežev, sicer pa so v njem predstavljali večino Slovenci in organizirani čitalničarji.

Prva svetovna vojna leta 1914 je zavrila razvoj gasilskega društva. Razen nekaj starejših gasilcev, so morali vsi mladi v vojsko in na fronte. Društvo je poskušalo s pridobivanjem mladine, pri čemer pa prav tako ni imelo posebnega uspeha, saj so se mladeniči v 17. in 18. letu kmalu znašli v uniformi in so morali društvo zapustiti. Kakor je vojna povzročila splošno hiranje in obubožanje, tako je počasi shiralo tudi gasilsko društvo. »Vse je bilo videti tako«, se v gasilski kroniki spominja takratni gasilec, kot bi roži odtrgal cvet, steblo pa se polagoma vdaja gnibli«.

Po propadu avstroogrške monarhije so se nekateri gasilci vrnili. Večinoma so se vsi vključili med Maistrove borce ali pa so prispevali pri graditvi novih slovenskih organizacij in oblasti v kraju. O nekdanjem sijaju gasilcev ni bilo ne duha ne sluha.

Večina orodja je propadala ali bila raznešena, pri majhnem gasilskem domu je vihar prevrnil plezalni stolp, leseni pod je strohnel, večina oblek je izginila, v gasilski lopi pa so se grmadili ostanki nekdanjega skladišča, ki ga je uporabljala avstrijska vojska za vojne ujetnike. Tlačne cevi so plesnele, brizgalna je zarjavela, povsod je rja napadala preostalo orodje. Gasilsko društvo je glede inventarja in opreme zdrknilo na ničlo.

SLOVENSKO IME NOVEGA DRUŠTVA

Po propadu avstroogrške države so začeli v Lovrencu ustanavljati organe slovenske občine in slovenske organizacije ter društva. Med društvi, ki so smela nadaljevati z delom, je bilo tudi gasilsko. Stari predsednik, nadučitelj Mihael Moge, sedaj že starček, ki ga je propad monarhije povsem zmedel in strl, je na poziv slovenskih oblasti 7. julija 1919 sklical občni zbor. Udeležili so se ga starejši gasilci in vsi, ki so se živi in zdravi vrnili s front ter tudi nekaj novih, dela voljnih mladih gasilcev. Staremu predsedniku so dovolili voditi občni zbor do 4. točke dnevnega reda, namreč do volitev novega upravnega odbora. Pri tej točki je Moge s turobnim glasom omenil, da se s tem dnem konča delovanje nemškega gasilskega društva. Začel je naštevati zasluge tega ali onega člana, se zahvaljevati vsem za sodelovanje v dotodanjem 40-letnem delovanju gasilskega društva. Naposled je prepustil besedo občinskemu regentu Alfonzu Pernatu.

Z nastopom Alfonza Pernata, ki je sodil v generacijo zavednih slovenskih čitalničarjev, je nastopil prelomni trenutek v zgodovini lovrenškega gasilskega društva. Dejansko so večino članstva že dotlej tvorili zavedni Slovenci, s tem občnim zborom je bilo dejansko odpravljeno nemško ime društva, hkrati pa tudi ves pritisk nekdanje avstroogrške oblasti in nemškutarskih organizacij. Alfonz Pernat je obrazložil nastali položaj ter prebral okrožnico, v kateri so bila navodila Pokrajinske gasilske zveze iz Ljubljane.

Tako se je občni zbor nadaljeval v sproščenem vzdušju. Izvolili so nov upravni odbor, in sicer Franca Troho za predsednika, za poveljnika in tajnika učitelja Ljudevita Rozmana, za blagajnika pa Karla Pisnika. V zadoščenje dolgoletnemu predsedniku Mihaelu Mogeju, ki je bil vendarle dober gasilski organizator, čeprav narodnostno manj trden in bolj naklonjen

nemštvu, je občni zbor sklenil, da bo poslej tudi pri društvu, ki nosi slovensko ime, ostal častni član.

Pri prevzemu aktive in pasive društva so ugotovili, da je dediščina vojne kaj klavrna. V blagajni je bilo samo 93,87 kron gotovine, sicer pa cel kup obveznic vojnega posojila, ki jih je moralo društvo kupovati. Gmotni položaj pa smo že opisali, manjkalo je orodje, obleke; kar pa je ostalo, je bilo porjavelo. Plezalni stolp majhnega gasilskega doma je zaradi viharja ležal na tleh.

Novi odbor je moral krepko poprijeti za delo, da bi vsaj popravili in uredili to, kar je bilo mogoče. Brizgalne so popravili strokovnjaki v tovarni kos in srpov. Les za postavitve plezalnega stolpa so dobili iz demobilizacijske zaloge v skladišču prejšnje parne žage, ki je obratovala za potrebe vojske. Ostalo stebrovje, dolžine 18 metrov, so prispevali nekateri gozdni posestniki. Tudi v majhnem gasilskem domu so položili cementni pod, tako da je društvo končno spet zadihalo in si začelo utirati poti v vedrejšo bodočnost.

Zaradi pomanjkanja opreme in razmer, ki so vladale v prvih letih po vojni, se društvo ni kaj prida naglo razvijalo. Po letu 1925 je predsedniško mesto prevzel Roman Pušnjak. Zaradi pomanjkanja sredstev je upravni odbor dalj časa odlašal z nabavo nove opreme. To seveda ni bilo všeč mlajšim članom, ki so hoteli dohajati razvoj drugih društev. Slednjič so prodrli in tako si je društvo nabavilo motorno brizgalno 24 R. S. od firme Rosenbauer za ceno 42 tisoč din. Staro ročno brizgalno so prodali v vas Zgradac na Hrvatskem.

Na občnem zboru leta 1934 so upravni odbor močno pomladili. Za novega predsednika so izvolili Iva Kvaca, prokurista v tovarni kos in srpov. Mesto poveljnika je zadržal Peter Jodl, ostali člani odbora pa so bili povečini novinci. Gasilci se niso motili v svojih pričakovanjih, da bo poslej šlo hitreje naprej. Novi odbor je začel skrbeti za tehnično izobrazbo in izpopolnitev članstva. V celoti so odpravili stare uniforme, ki niso ustrezale več novim predpisom, pa tudi uporabne niso bile. Gasilci so dobili nove uniforme. Posebno skrb so v odboru posvetili izpopolnitvi in pomladitvi godbenega odseka. Pri podjetju Meintl-Harold so naročili nove instrumente za pihalno godbo in gasilska godba si je kmalu zagotovila svoj sloves na javnih prireditvah, budnicah in povorkah. Društvo si je polagoma spet utrdilo stari sloves in leta 1937 je na svečanosti ob svojem 40 jubileju razvilo svoj društveni prapor. Mnogi gasilci so se dotlej že izkazali s svojim

požrtvovalnim delom, zato je dobilo deset najbolj delavnih tudi odlikovanja.

Se posebno ponosno pa je društvo bilo, ker si je za svoj jubilej nabavilo gasilski avto. S to pridobitvijo in številnim drugim inventarjem, z novimi oblekami in uniformami ter z lastno godbo na pihala je doseglo razvoj, ki ga dotlej še ni doseglo tudi v svojih najbolj zlatih časih.

GASILSKA KRONIKA ROMA V ILEGALO

Uspešen razvoj in želje po nadaljnjem napredku je pretrgala nacistična okupacija. Prihod okupatorja in štiriletno trpljenje slovenskega naroda je okusilo tudi gasilsko društvo. Nacisti so takoj zaplenili vse poslovne knjige društva in se polastili gasilskega doma z inventarjem vred. Le stare gasilske kronike, ki so jo pisali od ustanovitve leta 1877, nacisti niso dobili v roke. Star gasilec jo je odnesel in čuval vse obdobje okupacije. S tem ni bila rešena samo gasilska kronika, ampak del krajevne kronike, saj med krajevnimi organizacijami in društvu nihče ni tako skrbno hranil zgodovinskega izročila kot prav gasilci.

Zloglasni Heimatdienst je zaplenil tudi vse instrumente godbe na pihala. Dotedanje voditelje društva so izločili iz vrst gasilcev, na njihova mesta pa so postavili člane kulturbunda in izdajalce, ki niti poprej niti pozneje niso bili gasilci. Mnogi gasilci so bili izseljeni v Srbijo ali pa so romali v delovna in koncentracijska taborišča. Le nekaterim so milostno dovolili, da so ostali pogojno v članstvu gasilskega društva, kakor so bili tudi sicer pogojno sprejeti v Heimatdienst.

Prve partizanske akcije in vpliv Osvobodilne fronte so dosegle Lovrenc že v prvem letu vstaje. Tudi zavedni gasilci so simpatizirali z Osvobodilno fronto in prispevali na ta ali drugi način k razmahu osvobodilnega gibanja. Napočil je končno 23. avgust 1944, ko je Serčerjeva brigada napadla nemške postojanke v Lovrencu. Sovražnik je v vseh postojankah podlegel udarcem naših hrabrih borcev. Lovrenc je bil osvobojen. V boju z nacistično žandarmerijo, ki je bila na drugi strani ceste v starem poštnem in žandarmerijskem poslopju, pa je bil prizadet tudi stari gasilski dom. Od njega so ostale samo ruševine. Z nastankom lovrenškega osvobojenega ozemlja se je večina gasilcev pridružila partizanskim enotam, starejši pa so sodelovali v

odboru Osvobodilne fronte in v Narodnoosvobodilnem odboru za področje lovrenške kotline. Gasilsko društvo je dalo partizanskim brigadam in odredom 11 aktivnih borcev, od katerih so štirje: Viktor Torej, Pavlič, Ledinek in Konrad Gosak žrtvovali svoja življenja. Štirje gasilci pa so imeli vodilne funkcije v narodnoosvobodilnem odboru.

Društvo je prispevalo za narodnoosvobodilno borbo tudi še svoje zadnje premoženje, ki ga je premoglo: 19 gasilskih uniform s čepicami in pasovi, 10 volnenih odevj, 1 sanitetna nosila ter sanitetski material za partizansko bolnišnico, ki je delovala ob Radoljni pod Planinko. Čeprav je bil to skromen prispevek, so gasilci dali poslednje, kar so ob uničenem gasilskem domu še ohranili.

SPET ZBOR NA RUŠEVINAH

Člani gasilskega društva so bili že prvi dan svobode na svojih mestih. Vsi, kolikor jih je ostalo v kraju, so se zbrali, da bi v dneh, ko so enote naše narodnoosvobodilne vojske podile in obkoljevale sovražne armade na Koroškem, zaščitili prebivalstvo v kraju pred krdeli in tolpmami bežečega sovražnika, ki so se potikale po okoliških gozdovih. Oboroženi izdajalci pa so se poskrili tudi v samem kraju in čakali na odrešitev ter obračune s Slovenci. V teh prvih dneh so gasilci prevzeli straže in patrolje ter pomagali narodni zaščiti, ki je slednjič potišala in očistila vso nacistično izdajalsko golazen.

V svobodi so se začeli preživeli gasilci spet zbirati in vračati v kraj iz izseljenišтва in pregnanstva, kot demobilizirani borci jugoslovanske ljudske armade in člani odborov OF in oblasti lovrenškega in mariborskega okraja, kot žrtve vojnega ujetništva, razkropljeni po daljnih deželah.

Nepozaben bo ostal tisti prvi večer, ko so se na prvem sestanku v svobodi spet zbrali stari tovariši, stari gasilci. Na sestanek so prišli tudi nekateri mladinci, da bi nadomestili starejše in tiste, ki jih ni bilo več. Izvolili so začasni upravni odbor, ki mu je poslej predsedoval Peter Jodl.

Položaj, v katerem se je znašlo gasilsko društvo, je bil prav obupen. Ni bilo ne denarja ne gasilskega doma, orodja in oblek. Edino premoženje, ki ga je društvo premoglo, je bila stara knjiga — porumenela kronika. Vendar je pri gasilcih prav to izročilo

spodbujalo misel, da je potrebno nadaljevati in spet začeti iz nič. Nihče se ni ustrašil misli na težave. Zbrani gasilci so sprejeli dva sklepa:

1.) najprej je treba zbrati gasilski inventar in pogledati, če je še kaj orodja in opreme ostalo

2.) zaprositi ljudsko oblast za prepotrebno gasilsko orodje, ki ga je nekaj bilo pri takih nacističnih organizacijah, kot sta bila »Technische Nothilfe« in »Luftschutz«.

Uspeh pri uresničevanju prvega sklepa je bil tak, da so vendarle še našli 5 gasilskih oblek, 7 čelad, 2 gasilska pasova s sekiricama in par starih gasilskih čepic.

Pri drugem sklepu pa so bile težave, ker se nekatere mlade ustanove v Mariboru še niso znašle in razumele, da je tudi že v tem času potrebno čimprej misliti na obnovo gasilske organizacije. Naposled je društvo vendarle prodrlo s svojimi prošnjami in dobilo iz zaplenjenega nemškega materiala gasilski avto, motorno brizgalno, 500 metrov starih tlačnih in 6 metrov sesalnih cevi ter eno stikalno lestev.

Nekaj opreme je torej prišlo, ni pa bilo gasilskega doma, zato jo je bilo potrebno spraviti v razne šupe. Po vseh koncih in krajih spravljena oprema je seveda onemogočala hiter nastop primeru požarov. Vendar je bilo v prvem letu obnove, ko so povsod razkopavali ruševine in gradili najpotrebnejše, da bi imeli ljudje streho nad glavo in da bi spet stekel promet, težko pomisliti na graditev novega gasilskega doma. V gasilske vrste se tudi še niso vrnili nekateri gasilci, ki so opravljali delo v novi ljudski oblasti ali pa so še bili v vojnih enotah, in ki bi lahko največ prispevali, da bi se društvo gmotno okrepilo. Na bolj pogumne zamisli in načrte je bilo potrebno počakati še leto dni.

NASKOK NA RUŠEVINE IN TEMELJE NOVEGA DOMA

Leta 1946, ko je bil redni občni zbor gasilskega društva, so izvolili nov upravni odbor in za predsednika Mirka Toreja, ki je poleg te dolžnosti opravljal tudi druge v občini, v mariborskem okraju in pozneje kot dolgoletni direktor tovarne kos in srpov. Že na prvi seji odbora so izvolili gradbeni odbor, ki mu je predsedoval Anton Fricelj. Naloga gradbenega odbora je bila, da začne zbirati sredstva, denar in prispevke v gradbenem materialu, da bi lahko zgradili nov gasilski dom. Potrebno je bilo tudi

zagotoviti stavbišče. V tem pogledu so bile sprva težave, odbor je moral med štirimi predlogi končno najti najboljšo rešitev. Potegoval se je za stavbišče, na katerem so bile ruševine nekdanje žandarmerijske postojanke in stare pošte. Takratni okrajni ljudski odbor je s svojim sklepom dne 12. februarja 1947 to lokacijo odobril in stavbišče izročil gasilskemu društvu.

Zdaj je lahko gradbeni odbor pospešeno nadaljeval zbiranje sredstev, zlasti stavbnega lesa pri lovrenških kmetih, ki so se vsi po vrsti odzvali z več ali manj kubiki prispevanega lesa. Odbor se je odločil, da bo novi gasilski dom precej večji od starega. Prišel je trenutek, ko so najstarejši gasilski veterani in nekdanji odborniki društva: Pušnjak, Šketa in Pernat zasadili prve lopate za novi gasilski dom. Gasilci so že dotlej s prostovoljnimi deli očistili ruševine, gradbena dela v prvi fazi pa so poverili zidarskemu mojstru Karlu Čučku iz okolice Lenarta v Slovenskih goricah.

Denarja in materiala seveda na začetku ni bilo toliko, da bi lahko v enem zamahu spravili gasilski dom pod streho in ga tudi notranje uredili. Gradbeni in upravni odbor sta morala napeti vse sile, pokazati vso potrpežljivost in iznajdljivost, da sta v naslednjih dveh letih zbrala potrebna sredstva in gradbeni material. V tem povojnem času so bile namreč še mnoge težave z nabavo gradbenega materiala.

Poleti 1950 je novi gasilski dom začel dobivati svojo končno podobo, 8. septembra pa so ga gasilci slovesno izročili svojemu namenu. Novi gasilski dom je premogel dvorano in več drugih prostorov; tako, da pozneje vrsto let ni služil le gasilcem, ampak drugim krajevnim organizacijam in društvom, pogosto tudi za pouk, ker stara osnovna šola ni imela dovolj učilnic. Postal je kulturno in politično središče kraja, predvsem pa pravi dom lovrenških gasilcev, na katerega so lahko upravičeno ponosni.

S preselitvijo v novi dom se je začelo novo življenje gasilskega društva. V tem času, ko so zgradili svoj dom in do leta 1957, so gasilci iz Lovrenca sodelovali pri gašenju 89 požarov v svojem okolišu in pri gašenju 17 požarov zunaj okoliša. Vrednost ohranjenega in rešenega premoženja je odtehtala vse napore društva in prispevke krajanov.

Z dograditvijo gasilskega doma se je upravni odbor, ki mu je poslej neprestano predsedoval Mirko Torej, loteval načrtov za posodabljanje opreme, izvajal je načrtno vzgojo gasilcev in se neprestano vključeval tudi v druge akcije za razvoj in napre-

dek kraja. Društvo si je v letih po dograditvi doma nabavilo še drugo motorno brizgalno, 200 m novih tlačnih cevi, 10 kompletov paradnih in 20 kompletov delovnih oblek ter 20 čelad. Tako so

bile delno zaceljene rane, ki jih je povzročila okupacija. Društvo je z novim gasilskim domom spet stalo na trdnejših nogah. Marsikatera želja pa je v tem času ostala še neuresničena, zlasti želja po novem gasilskem avtomobilu. Vendar pa je bilo vsako leto kaj novega, društvo je venomer stremelo, da bi se izpopolnilo z vsem, kar je potrebno. Največja pridobitev v tem obdobju pa je gotovo bila zgraditev vodovoda v Lovrencu, s katerim so bil uresničene dolgoletne želje občanov in tudi gasilcev.

V gasilskem domu je dobila prostor tudi glasbena šola kot ločeni oddelek glasbene šole iz Ruš. Z njeno pomočjo se je začelo delo s starejšimi in mladimi godbeniki, ki so se znova združili v gasilsko godbo. Njen kapelnik je bil dolga leta Gabrijel Perulič.

Prvo petnajstletno obdobje v svobodi so bili položeni novi, trdni temelji gasilskega društva. Gasilci so sodelovali tako pri graditvi svojega gasilskega doma, kot pri izgradnji vodovoda in kanalizacije v ožjem naselju. Samo za gasilski dom so prispevali 5420 prostovoljnih delovnih ur. Pri tem so jim kdaj priskočili na pomoč tudi gasilci iz sosednjih društev, predvsem pa domači krajanj, delovne in družbenopolitične organizacije.

PREGLED USPEHOV OB 85. LETNICI DRUŠTVA

Vsa poznejša leta je vodil gasilsko društvo upravni odbor, ki se je izkazal že pri graditvi gasilskega doma. Društvo še tudi v poznejših letih ni uspelo nadoknaditi vse uničene opreme, ker je tudi dolgo časa ni bilo mogoče dobiti, zlasti ne v prvih letih po vojni. Nekaj opreme je društvo uspelo izprositi pri drugih gasilskih društvih, ki jih vojna ni tako prizadela. Večidel je šlo za staro, že obrabljeno opremo, ki jo je bilo potrebno potem popravljati in urejati, da je vsaj za silo služila.

Želja po nakupu avtomobila je ostajala dolgo časa neizpolnjena. Sprva so poskušali z nakupom in popravili starih kamionov, ki pa se na slabih krajevnih in planinskih cesta niso dolgo obnesli. Vmes je društvo leta 1957 slavilo 80. letnico svojega delovanja. Ob tej priliki so spet razvili gasilski prapor, za kate-rega so prispevali sredstva občani in delovne organizacije. Republiška gasilska zveza je ob tem jubileju odlikovala najbolj požrtvovalne gasilce: Vinka Dolinška, Mirka Toreja, Franca Ladineka, Antona Odra in Gabrijela Perkliča.

Tudi ob 85. letnici društva so gasilci pripravili svoj program praznovanj in tudi tokrat so bili mnogi gasilci nagrajeni z značkami, priznanji in pohvalami. Kljub temu pa obe zadnji obletnici nista potekali v povsem sproščenem in brezskrbnem vzdušju, gasilci namreč še zmerom niso imeli ustrezne opreme, predvsem pa ne dragega in prepotrebne avtomobila.

Upravni odbor je na svoji seji dne 27. maja 1965 končno sklenil, da se za pomoč pri nabavi avtomobila obrne na občane in delovne organizacije v kraju. Odziv je bil dober, društvo pa se je odločilo, da proda vsa stara vozila, da bi imelo dovolj denarja za novi avto. V akcijo se je z vso vnemo vključil in jo vodil predsednik Mirko Torej. Tako je uspel zbrati manjkajoča sredstva pri zavarovalnici, občinski skupščini in takratni občinski gasilski zvezi.

DEVETDESETLETNICA V ZNAMENJU VZPONA

Tako je gasilsko društvo svoj 90 letni jubilej dočakalo z novim gasilskim avtomobilom. Pri tem praznovanju je sodelovalo 15 sosednjih gasilskih društev. Društvo je pridobilo tudi avto kombi, ki so ga podarili delavci gozdnega obrata. Dolgoletne želje so bile torej uresničene, čeprav je ostalo v načrtih še marsikaj neizpolnjenega glede nakupa druge opreme.

Ob tem jubileju so bili odlikovani z gasilskim odlikovanjem 3. stopnje poveljnik Maks Habit tin strojnik Rado Kasjak, s plamenico 2. stopnje, predsednik Mirko Torej ter člana upravnega odbora Vinko Dolinšek in Franc Ladinek, diplome in priznanja pa so dobili tudi požrtvovalni gasilci in funkcionarji: Franc Žel, Bojan Pernat in Franc Beškovnik.

Čeprav si je društvo ustvarilo boljši gmotni položaj, pa je v tem obdobju izgubilo svojo godbo na pihala. Instrumenti so ostali brez nekaterih godbenikov, ki so se zaradi starosti poslovili od aktivnega igranja in nastopanja, pri mladini pa ni bilo zanimanja za sodelovanje. Tudi druge krajevne organizacije niso pokazale dovolj razumevanja za delovanje godbe na pihala, in ker ni bilo pravočasnega pomlajevanja, so instrumenti za nekaj let obležali spravljene v gasilskem domu.

Kljub temu pa je po tem jubileju uspelo gasilskemu društvu napredovati. Poleg novega gasilskega avtomobila in kombija so nabavili 10 plinskih mask, 1 dihalni aparat, 20 delovnih oblek, 15 paradnih uniform in drugo opremo. Nabavili so tudi 195 m B cevi in 250 m C cevi ter 3 komplete sesalnih cevi. Upravni odbor je tudi izvedel nabiralno akcijo za novo sodobno motorno brizgalno. Medtem ko so občani prispevali denar, so kmetje predvsem darovali hlodovino, pomagale pa so tudi delovne organizacije v kraju. Tako je društvo kupilo leta 1970 novo

motorno brizgalno »Rosenbauer 8001«, ki je doživela svoj krst ob 95. letnici društva. Hkrati je bil nabavljen tudi aparat za gašenje s peno »Tutogen«, s katerim je mogoče gasiti lahko vnetljive snovi: bencin, olje, mazut.

Vzpon društva je bil v tem obdobju velik, utrdilo si je svoj ugled in priljubljenost med občani, napredovalo je pri nabavi opreme in discipline gasilcev. Društvo je štelo 37 aktivnih in 8 častnih članov. V nadzornem odboru so delovali 3 člani, v upravnem odboru pa 13 članov. Bilanca društva ob 95. letnici je bila torej izredna. Tokrat je predsednik Mirko Torej praznoval tudi 25. letnico svojega neumornega delovanja kot voditelj in pobudnik vseh povojnih gasilskih akcij. Vse, kar je uničila voj-

na, je bilo nadomeščeno in preseženo. Zahvala za to seveda gre tudi vsem delavcem domačih delovnih organizacij in vsem občanom, ki so tako rekoč vsi podporni člani društva.

V obdobju od leta 1957 do 1972 je bilo na območju gasilskega društva in zunaj njega 27 požarov, pri katerih so bila prizadeta stanovanjska in gospodarska poslopja, nekaj pa je bilo tudi gozdnih požarov.

PRIBLIŽEVANJE 100 LETNICI DRUŠTVA

V zadnjih petih letih, ki so ga ločila od 100-tega jubileja, sta upravni odbor in članstvo društva nadaljevala s svojim delom. Venomer so sledili željam in zahtevam, da bi bilo društvo tehnično tako izpopolnjeno in opremljeno, da bi lahko priskočilo na pomoč kjerkoli bi bilo potrebno. Poleg tega, da je naš kraj zelo obsežen in postaja čedalje bolj industrijski in urbaniziran, je potrebno upoštevati še vse druge prilike, kot so hribovski tereni, sodelovanje z ostalimi društvi na širšem območju ter uspešno delo v pripravah za sodobno civilno zaščito in ljudsko obrambo.

V sodelovanju z delovnimi organizacijami in občani, ki se zavedajo pomena gasilske službe, je društvu uspelo tudi v tem času napredovati. Leta 1973 je s pomočjo občinske gasilske zveze v Mariboru pomnožilo svoj inventar za 300 m gumiranih cevi premera 75 mm in 250 m gumiranih cevi premera 52 mm, 2 dihalna aparata, ročni gasilski aparat in 10 kompletov novih delovnih oblek.

Zelo plodno je bilo leto 1974, ko je bila na pobudo upravnega odbora ustanovljena prva desetina pionirjev, ki šteje sedaj 12 članov, vodi pa jo kot mentor, gasilec in šofer Rado Kasjak. Sprejeti pionirji so začeli dobro vaditi in se seznanjati z nalogami gasilcev ter so tudi opravili izpite. Zaradi uspešnega dela so pionirji tudi dobili gasilske uniforme.

V tem času je društvo kupilo tudi 1 motorno žago, 2 voki-toki aparata za brezžični telefon in za pionirsko desetino motorno brizgalno »Tomos« z zmogljivostjo 300 l vode v minuti z vsem pripadajočim materialom. Nabavili so priklopnik »Pastor« L 250, napravo, v kateri je prah za gašenje vseh lahko vnetljivih snovi, kot so benzin, mazut, razna olja, električna itd. Za moštvo je bilo nabavljenih 11 dežnih plaščev, 6 paradnih uniform in kompletne sesalne cevi s košem.

V približevanju 100 letnici društva pa se je spet izpolnila želja mnogih občanov in gasilcev, da bi začela znova delovati gasilska godba na pihala. Upravnemu odboru je uspelo pridobiti 20 godbenikov, ki so znova prijeli za instrumente. Godbeni odsek vodi kot predsednik Miran Perklič. Tako bo društvo svoj visoki jubilej dočakalo sodobno opremljeno, s starejšimi gasilci in pionirji ter s svojo pomlajeno godbo na pihala.

Med najnovejšimi pridobitvami, za katere se je odločil izvršni odbor društva z nabiralno akcijo, pa je vsekakor sodobno gasilsko vozilo — avtociстerna — ki je za naše krajevne razmere izredno potrebna. Kmetje so spet priskočili na pomoč z darovanim lesom, občani z denarnimi prispevki, delovne organizacije pa z večjimi sredstvi, da je bila lahko plačana druga polovica računa za avtociстerno pri TAM Maribor. Veliko je bilo potrebnih dela in skrbi, pomoči občinske gasilske zveze ter vseh dejavnikov v kraju, da je društvo uspelo nabaviti drago vozilo v vrednosti nad 450.000 din. Novo vozilo bo poslej služilo pri hitrem posredovanju povsod, kjer po potrebnosti, saj je nova avtociстerna kombinirano vozilo, s katerim lahko na prizorišče požara takoj prepeljejo 2200 litrov vode in 160 litrov pene. S tem poslednjim dosežkom v prizadevnem delovanju gasilskega druš-

tva bodo lovrenški gasilci dočakali svoj jubilej tehnično tako gmotno utrjeni, kot še nikoli doslej v svoji zgodovini.

Razen skrbi in dela za posodabljanje opreme in orodja, so gasilci v zadnjih petih letih posredovali 22 krat, saj je bilo na ožjem območju 8 gozdnih požarov, 2 požara sta bila zunaj območja, 2 krat so posredovali v delovni organizaciji »Marles«, 1 krat v delovni organizaciji Lipa, 7 požarov je bilo na stanovanjskih in gospodarskih poslopijih, 2 krat pa so sodelovali pri elementarnih akcijah. Sodelovali so velikokrat pri črpanju vode iz kleti ob raznih neurjih in poplavah.

Društvo šteje ob svoji stoletnici 34 aktivnih članov, 13 častnih članov in 12 pionirjev. Godbeni odsek pa šteje 20 članov. Tako aktivno deluje v gasilskem društvu 79 starejših in mlajših članov. Društvo pa lahko trdi, da je tudi 3400 prebivalcev kraja vselej v pomoč društvu, ker ga podpirajo moralno in gmotno.

Izvršni odbor gasilskega društva, njegovo delo in akcije so vsa leta po vojni, ko je društvo začelo iz ruševin graditi svoj gasilski dom, nabavljati opremo in orodje, podpirali vsi gasilci in občani. Ob stoletnici so v izvršnem odboru mnogi člani, ki so že štiri ali celo več kot pet desetletij aktivni gasilci. Tukaj dajemo pregled:

IZVRŠNI ODBOR

Mirko Torej, predsednik, častnik I. st., gasilec 48 let

Maks Habit, poveljnik, podčastnik I. st., gasilec 30 let

Franc Ladinek, tajnik, član, gasilec 52 let

Franc Beškovnik, blagajnik, član, gasilec 43 let

Franc Žel, orodjar, član, gasilec 31 let

Hubert Ahej, nam. poveljnika, član, gasilec 30 let

Rado Kasjak, vgdja pionirjev, član gasilec 29 let

Vinko Dolinšek, član, gasilec 52 let

Peter Jodl, član, gasilec 30 let

Anton Fricelj, član, gasilec 43 let

NADZORNI ODBOR

Bojan Pernat, predsednik nadzornega odbora, gasilec 43 let

Franc Vaner, član, gasilec 30 let

Rupert Arih, član, gasilec 52 let

V upravnem oziroma sedanjem izvršnem odboru je nekaj članov, ki delajo v njem že vsa leta po svoboditvi. Več kot tri desetletja dela v svobodi so prinesla društvu mnogo težkih preizkušenj in ovir. Društvo je moralo po vojni začeti iz nič, iz ruševin graditi temelje novega gasilstva v kraju. Z vztrajnim delom vseh članov, zlasti še članov upravnega in gradbenega odbora, je uspelo z vsakim letom, včasih teže včasih hitreje napredovati. Danes imajo gasilci nov in lep dom ter sodobno tehnično opremo, s katero bodo lahko priskočili na pomoč ter v primeru nesreče reševali osebno in družbeno premoženje.

Gasilsko društvo je v svojem stoletnem razvoju doživljalo tri različna obdobja. Najbolj uspešno in plodno je bilo zadnje v socialistični domovini. To obdobje je povezano z imeni nekaterih gasilcev, zlasti tistih, ki smo jih navedli kot člane izvršnega in nadzornega odbora, katerih zgled bo ostal v trajnem spominu rodovom, ki rastejo danes in ki bodo prišli. Gasilci, zbrani več kot 30 let okrog svojega predsednika Mirka Toreja, so lahko upravičeno ponosni na svoje delo in svoje uspehe, na vso svojo požrtvovalnost, ki je bila namenjena sočloveku. »Bližnjemu v pomoč«, je bilo tudi njihovo geslo. Z velikimi pridobitvami gasilstva v našem kraju so lahko ob stoletnici ponosni vsi občani na razvoj tega društva, predvsem pa hvaležni zadnjemu rodu gasilcev, ki je zapisal v kroniko gasilskega društva njegove najtežje pa tudi najsvetlejše strani.

V službi ljudstva — na pomoč!

Gasilsko društvo
Lovrenc na Pohorju

Tekst je na podlagi kronike gasilskega društva in krajevnih zgodovinskih virov pripravil: Drago Vresnik.

Gozdno gospodarstvo Maribor

TOZD LOVRENC NA POHORJU

Priporoča občanom in turistom, da pazijo in čuvajo
gozdove pred požari!

»Marles«

Lesna industrija in izdelava montažnih hiš
Limbuš—Maribor

TOZD LOVRENC NA POHORJU

Podjetje vrši razrez hlodovine,
in izdeluje montažne hiše raznih velikosti!

„LIPA“

TRGVSKO PROIZVODNO IN USLUŽNOSTNO PODJETJE
Z OBRATOM ZADRUŽNIŠTVA, n. sub. o.

LOVRENC NA POHORJU

Podjetje ima v svojem sestavu tri glavne dejavnosti:

TOZD I »PTUS«:

- a) Izdelava lesne galanterije
- b) Trgovska dejavnost: prehrambena in tehnična trgovina

TOZD II »Kooperacija«:

Kmetijska kooperacijska proizvodnja (goveji pitanci, piščanci, brojlerji in hranilno kreditna služba).

TOVARNA KOS IN SRPOV

LOVRENC NA POHORJU

Podjetje izdeluje razno kovano kmetijsko orodje. S svojo kvalitetno proizvodnjo zadovoljuje domače odjemalce, osvaja pa si tudi inozemska tržišča.

ZAVAROVALNA SKUPNOST TRIGLAV

n. sol. o. Ljubljana

***Območna skupnost
Maribor o. sol. o.***

MARIBOR, Partizanska 47

G O S T I L N A

URBANC MAKS

Lovrenc na Pohorju

Se priporoča za obisk.

Solidna postrežba.

Na razpolago dvostezno kegljišče.

GORENJE - MUTA, proizvodi

- kovano poljedelsko orodje
- vrtno in cvetlično orodje
- razni odkovki
- mala kmetijska mehanizacija
- motorne kosilnice in razni priključki
- jekleni granulati
- ulitki iz sive litine

Priporoča se »GOSTIŠČE NA PUŠI«

Skačej Štefan

Lep senčnat vrt — dvostezno kegljišče.

Solidna postrežba.